

Gyermekevédelem bírói szemmel

dr. Fehérné dr. Gaál Tünde

Budapest Környéki Törvényszék

2019. június 11.

A Gyermekek Jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20. napján kelt – és az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett – Egyezmény 19. cikke:

1. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás - ideértve a nemi erőszakot is - bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

A gyermekek védelemhez fűződő alapjoga

Alaptörvény

- ***XV. cikk***

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

- ***XVI. cikk***

(1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

Jogszabályi háttér

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

A törvény célja:

- segítségnyújtás a gyermekek jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelességek teljesítéséhez,
- a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, megszüntetése,
- a családban történő nevelkedés elősegítése,
- a hiányzó szülői gondoskodás pótlása,
- a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerült fiatal felnőttek társadalmi beilleszkedésének elősegítése

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatokról

Ptk. 4:2. § [A gyermek érdekének védelme]

(1) A családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek.

A gyermekek fokozott védelmének szükségessége

Fokozott védelem: Kiemelt, megkülönböztetett figyelem az eljárás többi résztvevőjéhez képest.

Speciális (sajátos) élethelyzet

- szülői gondoskodás hiánya
- testi, szellemi, erkölcsi fejlődés veszélyeztetettség
- szülők válása

Az életkorból vagy az egészségi állapotból adódó tényezők

- gyenge jogérvényesítési képesség
- ítélőképesség hiánya
- befolyásolhatóság
- függőségi helyzet, kiszolgáltatottság

A bíróságok tevékenysége a gyermek védelmében

- a kiskorú gyermekekkel kapcsolatos ügyekben a gyermekek mindenek felett álló érdekének figyelembe vétele, a gyermekek jogainak biztosítása (a gyermek meghallgatása, részletes tájékoztatása, véleményének értékelése a döntés során)
- a gyermeknek az eljárásban észlelt veszélyeztetettsége (a gyermek fejlődését gátló magatartás vagy mulasztás) esetén jelzés a gyermekjóléti szolgálatot nyújtó szolgáltató felé
- hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása, egyéb súlyos veszélyeztető ok esetén
- együttműködés a jelzőrendszer többi tagjával (tájékoztatás, közös szakmai programok az egységes elvek és módszerek kialakítása érdekében, a tapasztalatok megosztása)
- a bíróságok központi igazgatása által meghatározott országos programokban való részvétel (Gyermekek központú Igazságszolgáltatás, Nyitott Bíróság)

A bíróság, mint a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja

A Budapest Környéki Törvényszék illetékességi területéhez tartozó járásbíróságok jelzései 2018-ban:

- főként a szülői felügyelet rendezése tárgyú peres eljárásokban, a megelőző távoltartás iránti peren kívüli eljárásokban, valamint a fiatalokkal szemben indult szabálysértési ügyekben
- tipikusan gyámhatóság, családsegítő szolgálat, vagy ügyészség felé
- a járásbíróságok az esetek többségében visszajelzést kaptak a megkeresett hatóság által megtett intézkedésekről
- a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai között sor került közös előadásokra, szakmai egyeztetésekre, eseti megbeszélésekre

Az ügyfelek jogérvényesítését szolgáló állandó országos programok a bírósági szervezetben

- **Gyermekek központú Igazságszolgáltatás Program**
- Bírósági közvetítés
- Tanúgondozás, Áldozatsegítés Program
- Nyitott Bíróságok Program

A programok célja:

- ❖ a bíróságok szolgáltató jellegének erősítése,
- ❖ a kiskorú személyek jogalkalmazói kezelésének elősegítése,
- ❖ a kiskorú személyek tájékoztatása a bírósági eljárásban őket megillető jogokról,
- ❖ jogi ismeretterjesztés, az ügyfelek jogtudatos eljárási részvételének támogatása

A gyermekközpontú igazságszolgáltatás

- ❖ A Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás Program célja, hogy a bíróságok magas színvonalon biztosítsák a kiskorúak érdekeinek érvényesülését, védelmét.
- ❖ a büntetőjog és a családjog találkozása
- ❖ fiatalok ügyeire kijelölt bírák, családjogra szakosodott bírák
- ❖ jogérvényesítést elősegítő anyagok kidolgozása, közzététele
- ❖ gyermekmeghallgató szobák kialakítása a bíróságokon
- ❖ társhatóságokkal való együttműködés

A gyermekközpontú igazságszolgáltatás keretében eddig szervezett helyi programjaink témakörei

- a gyermekek alapvető jogai a családjogi ügyek gyakorlatában
- gyermekjogok a kapcsolattartási ügyekben
- a gyermekek meghallgatásának módszerei a családjogi perekben
- a bírósági és a gyámhatósági gyakorlat közelítésének lehetőségei
- a szülői felelőtlenség büntetőjogi jogkövetkezményei
- a szülői játszmák, mint a kapcsolattartás akadályai
- a bírósági közvetítés eredményei a családjogi perekben

Cél:

A bírák látókörének szélesítése, ismereteik bővítése

A gyermekek védelme a családjogi perekben

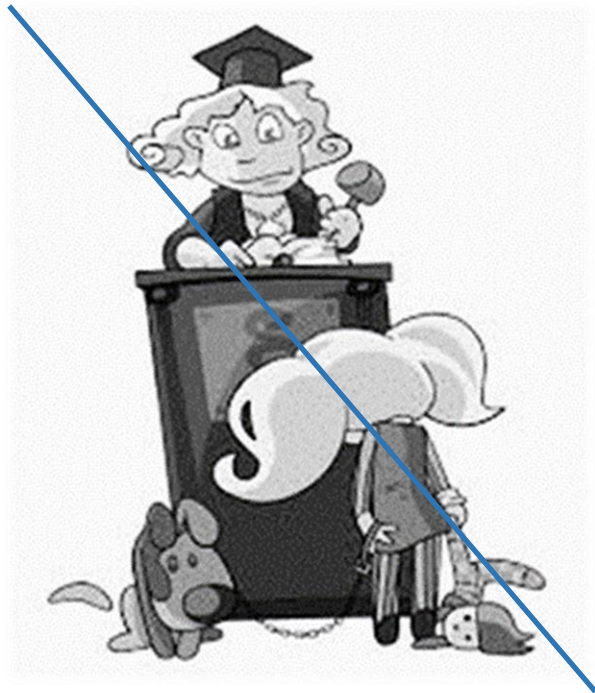
A családjogban a gyermekek jogos érdekének érvényre juttatása minden más jogos érdek viszonyítási és értékelési alapelve.

- a tényállás hivatalból történő teljes körű feltárása (a hivatalból történő bizonyítás protokollja)
- gyermek meghallgatása (közvetlenül vagy pszichológus szakértő bevonásával)
- A bíróság vizsgálja és a döntése során mérlegeli:
 - ❑ **A szülői felügyelet rendezése (megváltoztatása) tárgyú perekben:**
 - a szülők objektív körülményei, szubjektív adottságai (személyiségjegyek, életvitel, erkölcsi tulajdonságok)
 - a gyermek állandóságához fűződő igénye,
 - a gyermek szülőkhöz való kötődésének intenzitása,
 - testvérkapcsolat,
 - ❑ **A kapcsolattartás rendezése tárgyú perekben:**
 - a kapcsolattartó szülő objektív körülményei, szubjektív adottságai,
 - a gyermek kapcsolattartási igénye, életritmusa,
 - a szülők munkaideje, lakóhelyük közötti távolság, közlekedési lehetőségek, utazással töltött idő,
 - az utazás költségei

A gyermekek meghallgatása

- a szülői felügyelet rendezése és a kapcsolattartás szabályozása, illetve ezek megváltoztatása tárgyú perekben
- közvetlenül vagy pszichológus szakértő útján
 - a családi körülményekről, pozitív és negatív élményekről
 - a szülőkhöz, testvérekhez való érzelmi kötődésről
 - a gyermek kapcsolattartási igényéről
- a gyermekek véleményének kikérése, megfelelő súllyal történő figyelembe vétele

Gyermekmeghallgató helyiség

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!